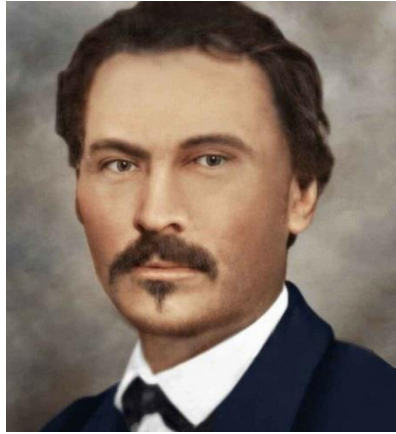

Відділ культури, національностей та релігій
Славутицької міської ради
Славутицька міська централізована
бібліотечна система

***Український поет
із справжнім талантом***

До 190-річчя від дня народження

Степана Руданського

Бібліографічний покажчик

Відділ культури, національностей та релігій
Славутицької міської ради
Славутицька міська централізована
бібліотечна система

***Український поет із
справжнім талантом***

До 190-річчя від дня народження
Степана Руданського

Бібліографічний покажчик

Славутич 2024

Даний бібліографічний покажчик підготовлений відділом бібліотечно-бібліографічного обслуговування Загальноміського бібліотечно-інформаційного центру м. Славутича.

Видання присвячене 190-річчю від дня народження Степана Васильовича Руданського – українського поета, перекладача античної літератури, автора класичних сатир на міжнародну та антиімперську тематику, лікаря. Його творчість мала великий вплив на розвиток української літератури XIX століття.

Посібник містить біографію С. Руданського, публікації про його твори, видання та статті про життя і творчість, інтернет-ресурси.

Матеріал розміщений за розділами в алфавітному порядку.

Посібник розраховано на широке коло читачів.

Укладачі:

Панова Л. І., Соловйова Л. О.

Відповідальний
за випуск:

Портная Н. В.

«Український поет із справжнім талантом, з душею, з творчими поривами за обставин тих часів був непотрібний, не мав ні ґрунту, ні повітря й гинув, отруєний гнилими випарами, самотній, неоплаканий, непомітний. І тільки вже згодом, на певній віддалі, в перспективі часу, стало видно, яку силу в Руданському втратило наше письменство».

С. Єфремов

Талановитий український поет 50-60-х років XIX століття Степан Васильович Руданський народився 6 січня 1834 року в селі Хомутиці Вінницького повіту на Поділлі (нині Калинівського району Вінницької області). Батько був священником і мав, окрім Степана, ще трьох синів і доньку.

Початкову освіту отримав у дядя, після чого вчився у Шаргородській бурсі та Подільській духовній семінарії у Кам'янці-Подільському.

З дитинства Степан захоплювався народними піснями, міг годинами сидіти серед простих селян і прислухатися до розмов про тяжку селянську долю, про повстання Кармелюка, про подвиги запорожців.

В 1856 році Руданський приїздить до Петербурга і проти волі батька вступає не до духовної академії, а до медико-хірургічної. У Петербурзі Руданський зблизився з гуртком українських письменників, що готував журнал «Основа». Петербурзький період – найплідніший у житті С. Руданського як поета. У цей час він почав друкуватися, у його творчості з'явилися громадянські мотиви, він розвинув майстерність гумористичного й сатиричного вірша. Одночасно Руданський продовжував писати балади, ліричні вірші, віршовані казки й поеми, перекладав з російської та інших мов.

У 1859 році він почав друкуватися. Писав в жанрі романтичної балади («Розбійник», «Вечорниці», «Упир», «Розмай» та ін.), в них помітний вплив фольклору й

Т. Шевченка. Руданський згодом перейшов до громадянської поезії, засудження кріпацтва («Над колискою». «Не кидай мене»), заклик до праці на ниві рідної культури («Гей, бики!», «До дуба»), звертання до славного минулого свого народу (історичні поеми «Віщий Олег», «Мазепа», «Іван Скоропада», «Павло Полуботок», «Велямін», «Апостол» та ін.).

Після закінчення академії Степан Руданський працював повітовим лікарем на південному узбережжі Криму, потім – міським лікарем у Ялті та лікарем у маєтках князя Воронцова. Паралельно займався поетичною творчістю, в основному – перекладами з античної та російської літератур.

Усі свої твори, включаючи й віршовані переклади, Руданський називав «співомовками». «Співомовки» – збірки гумористичних віршів, жартів, приказок і сміховинок про панів, попів, циган, москалів, поляків, жидів, німців, чортів і т. д., зачерпнутих здебільше з уст народу («Пан та Іван в дорозі», «Піп з кропилом», «Баба в церкві», «Циган з хроном», «Вареники», «Хоробрий лях», «Мошко-асесор», «Зайшов німець раз на баль», «Чорт» та ін.).

Крім веселих співомовок, Степан Руданський писав ліричні поеції, зокрема, «Повій, вітре, на Україну», «Чорний колір», «Ой, чому ти не літаєш» та інші. Деякі з його віршів стали народними піснями, наприклад, «Повій, вітре, на Україну». До літературної спадщини Руданського, основна й найцінніша частина якої була надрукована лише по його смерті, належать і переклади («Слово о полку Ігоревім», уривки з «Краледворського рукопису», Гомерова «Іліада», Вергілієва «Енеїда», частина «Демона» Лермонтова, «Сни» Гейне, поодинокі вірші Т. Ленартовича й Б. Радичевича), збірники народних пісень з власних записів («Народные малороссийские песни, собранные в Подольской губернии С. В. Р.», Кам'янець-Подільський, 1852 р.; «Копа пісень», Ялта, 1862 р.). За життя поета вони не були опубліковані, а після його смерті тривалий час перебували в приватних руках.

У 1869 році його обрали почесним мировим суддею Сімферопольсько-ялтинського мирового округу. Влітку 1872 року в Криму спалахнула епідемія холери. Руданський взявся винищувати джерела інфекції і сам захворів. Помер С. Руданський 3 травня 1873 р. і похований в Ялті на Массандрівському кладовищі. Йому було лише 39.

Твори поета, які за життя переважно поширювалися в рукописах, стали відомими для масового читача пізніше, завдяки популяризаторській діяльності Олени Пчілки, Івана Франка, Агатангела Кримського. Вони багато зробили для систематизації та публікації творчої спадщини Степана Руданського.

Творча спадщина Степана Руданського

Руданський С. Вибране / Степан Руданський. – Сімферополь: Таврія, 2002. – 368 с.

Руданський С. Байки / Степан Руданський // Українська байка / упоряд. та передм. Б. Деркача, В. Косяченка. – К.: Дніпро, 1983. – С. 232-236.

Руданський С. Віщий Олег; Ворона і лис / Степан Руданський // Дзвінок з минулого: Вірші, оповідання, казки, байки, загадки, приповідки: для мол. та серед. шк. віку / упоряд., заг. ред., післям. та приміт. В. І. Лучука. – К.: Веселка, 1991. – С. 53-56, 198-199.

Руданський С. Добре торгувалось: Вибрані твори / Степан Руданський. – К.: Веселка, 1972. – 130 с.

Руданський С. Козак і король: Співомовки, лірика, байки / Степан Руданський. – К.: Школа, 2008. – 160 с.

Руданський С. Мазепа: Поема / Степан Руданський // Київська старовина. – 1993. – № 4. – С. 36-39.

Руданський С. Мазепа, гетьман український: Спів / Степан Руданський // Усі твори в одному томі / передм. Г. Латника. – Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. – С. 153-161. – (Поетична полицка «Перуна»).

Руданський С. Над колискою: Вірш / Степан Руданський // Книга про Матір: Українські поети ХІХ-ХХІ ст. / передм. О. Омельченка; упоряд. В. Чуйко. – К.: Криниця, 2003. – С. 213-214.

Руданський С. Наука: Вірш / Степан Руданський // Книга про Батька. Українські поети ХІХ-ХХІ ст.: Антологія / упоряд. та передм. В. Чуйко. – К.: Криниця, 2013. – С. 222-223.

Руданський С. Повій, вітре, на Україну: Переклади мовами народів світу / Степан Руданський. – К.: Гол. спец. редакція літератури мовами нац. меншин України, 2003. – 320 с.

Руданський С. Поезії / Степан Руданський // О. Бандура, Н. Волошина. Українська література: підручник для 8 кл. – 6-те вид. – К.: Освіта, 2002. – С. 85-91.

Руданський С. Поезії / Степан Руданський // Обрії: Збірник худож. творів для позакласного читання у 8-му кл. / упоряд. Р. Вітренко. – К.: Рад. школа, 1991. – С. 22-24.

Руданський С. Поезії / Степан Руданський // Українська муза: Поетична антологія. Од початку до наших днів. Вип. 3 / під ред. Олекси Коваленка. – К.: Обереги, 1993. – С. 291-304.

Руданський С. Поезії / Степан Руданський // Хрестоматія з української літератури: Навч. посібник. Кн. 2 / укладач І. Жебка. – К.: Наукова думка, 1999. – С. 308-319. – (Б-ка школяра).

Руданський С. Поезії / Степан Руданський // Шляхи сподівань: Укр. літ-ра кінця XVIII-початку XX ст.: Навчальний посібник / упорядкув. і передм. В. І. Шкляра. – К.: Грамота, 2003. – С. 436-452. – (Шкільна б-ка).

Руданський С. Співомовки. Переклади та переспіви / Степан Руданський. – К.: Наукова думка, 1985. – 638 с. – (Дожовтнева українська література).

Руданський С. Твори / Степан Руданський. – К.: Дніпро, 1978. – 261 с.

Руданский С. Ты не моя: Стих / Степан Руданский; пер. с укр. В. Щепотева // Гимн любви: Трехтомное издание любовной лирики поэтов мира. Т. 2. Лирика поэтов народов СССР / сост. и автор предисл. С. Магидсон. – М.: Мол. гвардия, 1990. – С. 144.

Руданський С. Усі твори в одному томі / Степан Руданський. – К., Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. – 520 с. – (Поетична полицка «Перуна»).

Про життя і творчість письменника

Бондар М. П. Степан Руданський / М. П. Бондар // Історія української літератури ХІХ століття. У 3-х кн. Кн. 2: Навч. посібник / за ред. М. Т. Яценка. – К.: Либідь, 1996. – С. 165-181.

Гаєвська Н. Руданський Степан / Н. Гаєвська, В. Погребенник // Українська література у портретах і довідках: Давня література – література ХІХ ст.: Довідник / редкол.: С. Денисюк, В. Дончик, П. Кононенко та ін. – К.: Либідь, 2000. – С. 275-278.

Гончарук М. Назріле академічне видання: Степан Руданський і його доля літературної спадщини / М. Гончарук // Слово і час. – 1994. – № 6. – С. 35-44.

Єфремов С. Степан Руданський / С. Єфремов // Історія українського письменства. – К.: Феміна, 1995. – С. 415-419.

Камінська К. В. Титул народного поета: До 170-річчя від дня народження С. В. Руданського / К. В. Камінська // Календар пам'ятних дат. – 2004. – № 1. – С. 24-32.

Корнійчук В. Руданський Степан Васильович / В. Корнійчук // Довідник з історії України (А-Я): Посібн. для серед. загальноосв. навч. закл. / за заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. – К.: Генеза, 2001. – С. 682-683.

Корнійчук В. Руданський Степан Васильович / В. Корнійчук // Довідник з історії України. Т. 3. (Р-Я) / за ред. І. Підкови, Р. Шуста. – К.: Генеза, 1999. – С. 76-77.

Оліфіренко С. М. Руданський Степан / С. М. Оліфіренко, В. В. Оліфіренко, Л. В. Оліфіренко // Універсальний літературний словник-довідник. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2008. – С. 311-312.

Руданський Степан // Новий довідник: Українська мова та література. – К.: ТОВ «Казка», 2005. – С. 584-587.

Руданський Степан // Провідники духовності в Україні: Довідник / за ред. І. Ф. Кураса. – К.: Вища школа, 2003. – С. 296-297.

Руданський Степан // Шляхи сподівань: Укр. літ-ра кінця XVIII-початку ХХ ст.: Навчальний посібник / упорядкув. і передм. В. І. Шкляра. – К.: Грамота, 2003. – С. 435. – (Шкільна б-ка).

Погребенник В. Маловідомий Степан Руданський: Патріотична думка творчості / В. Погребенник // Розбудова держави. – 1996. – № 7. – С. 48-51.

Поклад Н. «Щоб співати кольор чорний...»: Степан Руданський / Н. Поклад // Літературна Україна. – 2005. – 6 липня. – С. 1,7.

Приходько І. Степан Руданський – поет національного болю / І. Приходько // Дивослово. – 1999. – № 4. – С. 54-58.

Рабенчук В. Тернова доля Степана Руданського / В. Рабенчук // Літературна Україна. – 2006. – 19 січня. – С. 7.

Руданський Степан // Українські письменники: Довідник. – К.: Велес, 2013. – С. 208-211.

Руданський Степан // Українські поети: Довідник / відповід. за випуск М. І. Преварська. – К.: Велес, 2015. – С. 153-157.

Руданський Степан // Усі українські письменники / упорядники Ю. І. Хізова, В. В. Щеголева. – Харків: Торсінг плюс, 2008. – С. 329-333.

Руданський Степан // Усі українські поети / упоряд. Ю. І. Хізова, В. В. Щеголева. – Харків: Торсінг плюс, 2008. – С. 244-252.

Руданський Степан Васильович // Українська муза: Поетична антологія. Од початку до наших днів. Вип. 3 / під ред. Олекси Коваленка. – К.: Обереги, 1993. – С. 289-291.

Руданський Степан Васильович // Усі цитати до творів з української літератури. 5-12 класи / укладач Н. В. Курганова. – Харків: Торсінг плюс, 2006. – С. 45-48.

Скрипник І. Поет і лікар: Степан Руданський / І. Скрипник // Пам'ять століть України. – 2008. – № 4. – С. 143-145.

Слапчук В. Національна ментальність у співомовках Степана Руданського / В. Слапчук // Дивослово. – 1994. – № 9. – С. 59-61.

Цеков Ю. Руданський Степан / Ю. Цеков // О. Бандура, Н. Волошина. Українська література: підручник для 8 кл. – 6-те вид. – К.: Освіта, 2002. – С. 82-85.

Шпак В. Трагічний талан сміхотворця: До 185-річчя з дня народження Степана Руданського / В. Шпак // Урядовий кур'єр. – 2018. – 29 грудня. – С. 7.

Інтернет-ресурси

Руданський Степан Васильович [Електронний ресурс]. Вікіпедія: Вільна енциклопедія. – Електр. дані. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D1%83%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%A1%D1%82%D0%B5%D0%BF%D0%B0%D0%BD_%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87/ – Назва з екрану. – Дата останньої правки 25.10.2023. – (Дата звернення 20.12.2023).

Руданський Степан – біографія [Електронний ресурс] // УкрЛіб: Бібліотека Української Літератури. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=1662>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 20.12.2023).

Руданський Степан – життя та творчість [Електронний ресурс] // УкрЛіб: Бібліотека Української Літератури. – Електр. дані. – Режим доступу:

<https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=1663>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 20.12.2023).

Шевелева М. Степан Руданський – трагедія «непотрібності» українського митця [Електронний ресурс] / Мар'яна Шевелева // Український інтерес. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://uain.press/blogs/1145829-1145829>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 07.01.2024).

Руданський Степан – життя та творчість (реферат) [Електронний ресурс] // Освіта.ua. – Електр. дані. – Режим доступу: https://osvita.ua/vnz/reports/ukr_lit/36469/. – Назва з екрану. – (Дата звернення 20.12.2023).

Руданський Степан – коротка біографія [Електронний ресурс] // Освіта.ua. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://osvita.ua/school/biography/91045/>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 20.12.2023).

Руданський Степан – життя і творчість [Електронний ресурс] // ВУЕ: Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво» за участі Інституту програмних систем НАН України. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://vue.gov.ua/%D0%A0%D1%83%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9,%D0%A1%D1%82%D0%B5%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 20.12.2023).

Нелипа Г. До 190-річчя від дня народження Степана Руданського [Електронний ресурс] / Галина Нелипа (головний бібліотекар відділу рідкісних і цінних книг // Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://nlu.org.ua/vustavki.php?id=1264>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 20.12.2023).

Степан Руданський – життя і творчість [Електронний ресурс] // Youtube. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=nY-3h5ZSlol>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 20.12.2023).

Степан Руданський – біографія. Відеоурок з української літератури [Електронний ресурс] // Youtube. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=lOJLXm1SsHE>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 20.12.2023).

Зміст

Біографія С. Руданського.....	3
Творча спадщина С. Руданського.....	6
Про життя і творчість письменника.....	8
Інтернет-ресурси.....	10